

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2010

GESKIEDENIS – EERSTE VRAESTEL

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 8 bladsye en 'n addendum van 14 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit VIER vrae gebaseer op die voorgeskrewe inhoudsraamwerk vir 2010, wat soos volg is:

VRAAG 1: DIE IMPAK VAN DIE KOUE OORLOG OP DIE VORMING VAN DIE WÊRELD IN DIE 1960's.

VRAAG 2: HOE HET UHURU IN DIE 1960's EN 1970's IN AFRIKA 'N WERKLIKHEID GEWORD? (GEVALLE STUDIE: KENIA)

VRAAG 3: WATTER VORME VAN BURGERLIKE VERSET HET VANAF DIE 1960's TOT 1990 NAVORE GEKOM?

- Fokus 1960's: Burgerregtebeweging en Swartmagbeweging in die VSA.

VRAAG 4: WATTER VORME VAN BURGERLIKE VERSET HET VANAF DIE 1960's TOT 1990 NAVORE GEKOM?

- Fokus 1970's: Swartbewustheidsbeweging in Suid-Afrika; apartheid in Suid-Afrika in die 1980's

2. Elke vraag tel 75 punte en begin met 'n sleutelvraag.
3. Kandidate moet TWEE vrae beantwoord. Elke vraag bestaan uit brongebaseerde vrae wat 45 punte tel en die uitgebreide skryfwerk wat 30 punte tel.
4. In die beantwoording van vrae moet kandidate die toepassing van kennis, vaardighede en insig kan bewys.
5. Kandidate wat slegs die bronne as antwoorde oorskryf, sal benadeel word.
6. Skryf netjies en leesbaar.

VRAAG 1: WAAROM EN HOE HET AMERIKA IN DIE VIËTNAMSE OORLOG BETROKKE GERAAK?

Gebruik die bronne 1A, 1B, 1C en 1D om die volgende vrae te beantwoord.

1.1 Verwys na bron 1A.

- 1.1.1 Gebruik die geskrewe bron en verduidelik waarom Amerika in die Viëtnamese oorlog betrokke geraak het. (1 x 2) (2)
- 1.1.2 Hoe het Kennedy en Johnson se opvatting oor die Domino Teorie hul vrees vir kommunisme laat toeneem? (1 x 3) (3)
- 1.1.3 Dink jy daar was regverdiging vir die vrees van die twee presidente? Verduidelik jou antwoord. (2 x 2) (4)
- 1.1.4 Gebruik die visuele bron en jou eie kennis en verduidelik die Domino Teorie. (1 x 2) (2)
- 1.1.5 Hoe versterk (ondersteun) die visuele bron die twee presidente se opvatting oor die Domino Teorie? (2 x 2) (4)

1.2 Gebruik bron 1B.

- 1.2.1 Waarom, volgens bron 1B, het Amerika in die konflik in Viëtnam betrokke geraak? (2 x 2) (4)
- 1.2.2 Dink jy dat hierdie redes Amerika se betrokkenheid regverdig? Verduidelik jou antwoord. (2 x 2) (4)
- 1.2.3 Gebruik die bron en verskaf redes hoe Rusland (kommunisme) bevoordeel sou word deur die Domino-effek in Suidoos-Asië. (2 x 2) (4)

1.3 Bestudeer bron 1C.

- 1.3.1 Hoe versterk McNamara se verklaring die Domino Teorie? (1 x 2) (2)
- 1.3.2 Gebruik die bron en jou eie kennis en verduidelik hoe die ideologie van die Koue oorlog gebeurde in Viëtnam beïnvloed het. (2 x 2) (4)

1.4 Verwys na bron 1D.

- 1.4.1 Gebruik die bron en jou eie kennis en verduidelik die konsep: Viëtnamisering (1 x 2) (2)
- 1.4.2 Watter boodskap probeer die spotprenttekenaar met hierdie bron oordra? (2 x 2) (4)

- 1.5 Gebruik al die bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van 6 reëls (60 woorde) oor waarom Amerika in Viëtnam betrokke geraak het. (6)

- 1.6 **UITGEBREIDE SKRYFWERK** (Jou antwoord moet ongeveer TWEE bladsye lank wees.)

Beantwoord EEN van die volgende vrae:
VRAAG 1.6.1. OF VRAAG 1.6.2.

- 1.6.1 Bespreek waarom en hoe die Verenigde State van Amerika in die Viëtnamese oorlog betrokke geraak het. (30)

OF

- 1.6.2 Gebruik al die bronne en jou eie kennis en verduidelik hoedat Amerika se opvatting oor die Domino Teorie daartoe gelei het dat sy in die stryd tussen Suid- en Noord-Viëtnam betrokke geraak het. (30)
- [75]**

VRAAG 2: WATTER SOSIO-POLITIEKE EN EKONOMIESE STRUKTURE HET KENIA NA ONAFHANKLIKHEID GEVORM?

- 2.1 Verwys na bron 2A.

- 2.1.1 Watter tipe ekonomiese beleid het Kenia toegepas? (1 x 2) (2)
- 2.1.2 Gebruik die bron en jou eie kennis en verduidelik die volgende konsepte:
- (a) Kapitalisme
- (b) Harambee (2 x 2) (4)
- 2.1.3 Hoe het die plaaslike bevolking harambee in die praktyk toegepas? (2 x 1) (2)
- 2.1.4 Gebruik die bron en jou eie kennis en verduidelik die kontradiksie/teenstelling in Kenia se ekonomiese beleid. (2 x 2) (4)

- 2.2 Gebruik bron 2B.

- 2.2.1 Wat bedoel Mabonga met die volgende stelling:
“...dat elemente binne die Kenia regering die edele bedoeling van harambee besmet.” (2 x 2) (4)
- 2.2.2 Gebruik die bron en noem die “vyande” waarna Kenyatta verwys. (3 x 1) (3)
- 2.2.3 Hoe het die harambees arm studente in Kenia bygestaan? (1 x 2) (2)
- 2.2.4 Verduidelik die bruikbaarheid van hierdie bron vir ’n historikus wat ’n studie maak oor die impak van harambees op die gemeenskap van Kenia. (2 x 2) (4)

2.3 Verwys na bron 3C.

2.3.1 Wat, dink jy, het Kentridge gemotiveer om hierdie skets te maak?
(2 x 2) (4)

2.3.2 Dink jy Kentridge was objektief in die teken van hierdie spotprent?
(1 x 2) (2)

2.3.3 Gebruik die bron en jou eie kennis en verduidelik wat die bron reflekteer rakende die sosio-ekonomiese posisie van mense na die onafhanklikheid van Kenia.
(2 x 2) (4)

2.3.4 Hoe komplementeer (ondersteun) bron 2C vir bron 2B in die verduideliking van die impak van harambees op die ekonomie van Kenia.
(2 x 2) (4)

2.4 Gebruik al die bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van 6 reëls (60 woorde) oor die belangrikheid van harambees op die ekonomie van Kenia. (6)

2.5 **UITGEBREIDE SKRYFWERK** (Jou antwoord behoort ongeveer TWEE bladsye lank te wees.)

Beantwoord EEN van die volgende vrae:
VRAAG 2.5.1. OF VRAAG 2.5.2.

2.5.1 Bespreek die suksesse en beperkinge van Kenia se ekonomiese beleid na onafhanklikheid. (30)

OF

2.5.2 Gebruik al die bronne en jou eie kennis en verduidelik die impak van Kenia se ekonomiese beleid op die mense van Kenia. (30)
[75]

VRAAG 3: WATTER VORME VAN BURGERLIKE PROTES HET IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA (VSA) PLAASGEVIND GEDURENDE DIE 1960's?

3.1 Gebruik bron 3A.

3.1.1 Volgens die bron, watter regte van swartmense is geskend? (3 x 1) (3)

3.1.2 Gebruik die bron en jou eie kennis en verduidelik die volgende konsepte:

(a) Burgerregte

(b) Burgerlike protes (2 x 2) (4)

3.1.3 Wat bedoel King met die volgende woorde?
“die warrelwinde van protes sal voortduur om die fondasie van ons nasie te skud totdat die helder dag van geregtigheid verskyn.”
(2 x 2) (4)

3.1.4 Wat dink jy was King se intensie toe hy die “Ek het 'n Droom”-toespraak gelewer het? (2 x 2) (4)

3.1.5 Gebruik die bron en verduidelik wat King bedoel met die volgende stelling: “Hulle sal nie geoordeel word op die kleur van hulle velle nie, maar op die waarde van hulle karakter.” (1 x 2) (2)

3.2 Verwys na bron 3B.

3.2.1 Wat, volgens die bron, het die jongmense in die bus gehoop om te bereik? (2 x 2) (4)

3.2.2 Gebruik die bron en jou eie kennis en verduidelik watter ander veldtog aanleiding gegee het tot die Vryheidsritte-veldtog? (1 x 2) (2)

3.2.3 Hoe het die Ku Klux Klan en ander blankes teenoor die Vryheidsryers opgetree? (2 x 1) (2)

3.3 Bestudeer bron 3C.

3.3.1 Gebruik die bron en verduidelik die doel van Vryheidsomer. (1 x 2) (2)

3.3.2 Waarom was dit vir studente nodig om die swartmense met kieserregistrasie te help? (2 x 2) (4)

3.3.3 Wat onthul hierdie bron oor maatskaplike spanning in Mississippi? (2 x 2) (4)

3.3.4 Hoe komplementeer bron 3C vir bron 3A in die verduideliking van die Burgerregtebeweging? (2 x 2) (4)

- 3.4 Gebruik al die bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van 6 reëls (60 woorde) waarin jy een vorm van burgerlike protes in die VSA verduidelik. (6)

- 3.5 **UITGEBREIDE SKRYFWERK** (Jou antwoord moet ongeveer TWEE bladsye lank wees).

Beantwoord EEN van die volgende vrae:

VRAAG 3.5.1 OF VRAAG 3.5.2.

- 3.5.1 Bespreek die verskillende veldtogte van die Burgerlikebeweging in die Verenigde State van Amerika gedurende die 1960's. (30)

OF

- 3.5.2 Gebruik die inligting uit al die bronne en jou eie kennis en verduidelik hoe suksesvol die Burgerlikebeweging was in die stryd vir burgerregte in Amerika gedurende die 1960s. (30)
[75]

VRAAG 4: WATTER IMPAK HET DIE IDEES VAN SWARTBEWUSSYN OP SWART STUDENTE IN SUID-AFRIKA GEDURENDE DIE 1970's GEHAD?

- 4.1 Verwys na bron 4A.

- 4.1.1 Gebruik die uittreksel en verduidelik waarom die studente besluit het om te protesteer? (1 x 2) (2)
- 4.1.2 Wat vertel die foto (visuele bron) jou omtrent die gemoed van die protesteerders? (2 x 2) (4)
- 4.1.3 Gebruik die bron en jou eie kennis en verduidelik die optrede van die polisie teenoor die protesteerders. (2 x 2) (4)
- 4.1.4 Wat was die impak van die Soweto-opstande op:
- (a) Die mense van Suid-Afrika.
 - (b) Die internasionale gemeenskap. (2 x 2) (4)

4.2 Gebruik bron 4B.

- 4.2.1 Watter bewyse is onthul in die liedjie dat kinders
regeringspropaganda in die skool geleer is? (2 x 2) (4)
- 4.2.2 Watter soort toekoms, volgens hierdie liedjie, het op kinders wat in
swart skole onderrig is, gewag? (2 x 1) (2)
- 4.2.3 Gebruik die bron en verduidelik of die bron nuttig sou wees vir 'n
historikus wat die optrede van swart leerders gedurende die 1970's
bestudeer. (2 x 2) (4)
- 4.2.4 Hoe komplementeer (ondersteun) bron 4B vir bron 4A in die
verduideliking van die optrede van die polisie teenoor swartmense
gedurende die 1970's? (2 x 2) (4)

4.3 Verwys na bron 4C.

- 4.3.1 Gebruik die bron en jou eie kennis en verduidelik die konsep:
Swartbewustheid. (1 x 3) (3)
- 4.3.2 Verduidelik wat Biko bedoel met die stelling: "Hulle besef dat hulle
nie deel met alledaagse brood-en-botter sake nie." (2 x 2) (4)
- 4.3.3 Hoe betroubaar is hierdie bron in die verduideliking van die impak
van swartbewustheid op studente gedurende die Soweto-opstande
van 1976? (2 x 2) (4)

- 4.4 Gebruik al die bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van 6 reëls
(60 woorde) oor die invloed van die Swartbewustheidbeweging op studente
van Soweto. (6)

4.5 **UITGEBREIDE SKRYFWERK** (Jou antwoord moet ongeveer twee bladsye
lank wees).

Beantwoord EEN van die volgende vrae:

VRAAG 4.5.1 OF VRAAG 4.5.2.

- 4.5.1 Bespreek die invloed van die Swartbewustheidbeweging in die
bevrydingstryd van Suid-Afrika. (30)

OF

- 4.5.2 Gebruik al die bronne en jou eie kennis en evalueer Biko se rol en
invloed in die Swartbewustheidbeweging in Suid-Afrika gedurende
die 1970's. (30)

[75]

TOTAAL: 150

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2010

**GESKIEDENIS – EERSTE VRAESTEL
ADDENDUM**

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie addendum bestaan uit 12 bladsye.

VRAAG 1: WAAROM EN HOE HET DIE VSA IN DIE VIËTNAMESE OORLOG BETROKKE GERAAK?

BRON 1A:

Die Domino-Teorie

GESKREWE BRON:

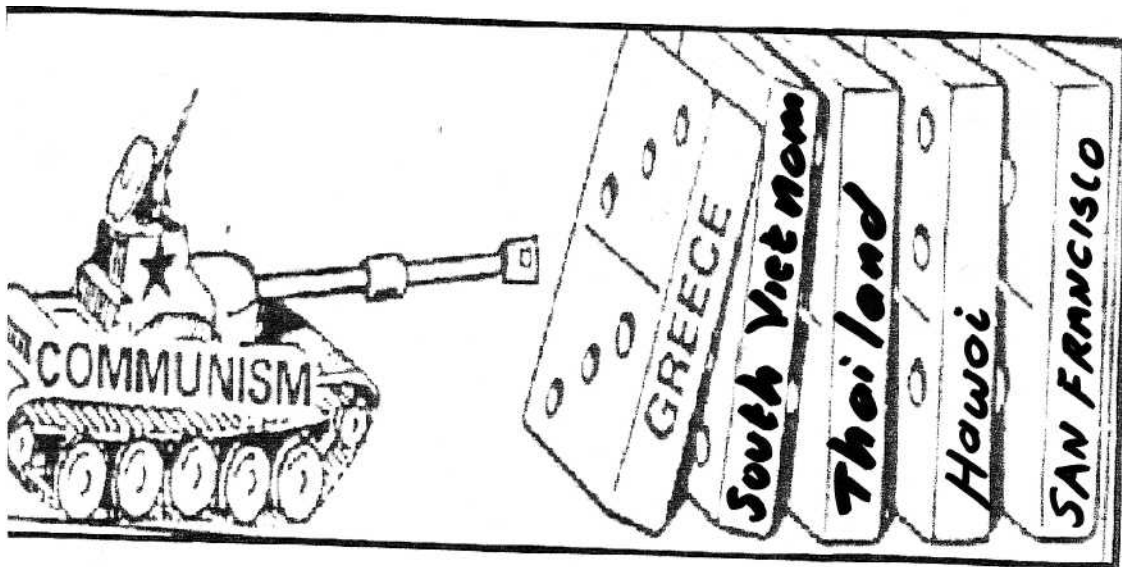
Beide Presidente Kennedy en Johnson het geglo in die Domino-Teorie en wou hê dat die VSA die verspreiding van kommunisme na Suid-Viëtnam stop. So ook President Nixon.

“[Viëtnam is]...die hoeksteen van die Vrye Wêreld in Suidoos-Asië, die hoeksteen tot die boog, die vinger in die dyk.” (Senator John F Kennedy, 1956)

“Indien ons nie die Rooies in Suid-Viëtnam stop nie, sal hulle môre in Hawaii wees en volgende week sal hulle in San Francisco wees”. (President Lyndon Johnson)

VISUELE BRON:

Die VSA het geglo dat wanneer een land kommunisties sou word, dit soos 'n domino word wat omval en die ander domino omslaan en sodoende kommunisme versprei na daardie land, totdat die VSA direk bedreig word.

Bron: Viva History, Graad 12, bl. 39

ENGELS
Communism
South Vietnam
Greece
South Vietnam
Hawaii

AFRIKAANS
Kommunisme
Suid-Vietnam
Griekeland
Suid-Viëtnam
Hawaii

BRON 1B

Nog 'n standpunt oor die Domino-effek:

Die teorie is gebruik om Amerika se betrokkenheid in Viëtnam te regverdig.

Die verlies van Viëtnam met Laos aan die weste en Kambodja in die suidweste sou beteken die oorgawe aan kommunisme en die oorheersing van miljoene mense. Materiaal sou dit beteken die verlies van waardevolle afsetting van sink en groot verskaffing van rubber en rys. Dit sou beteken dat Thailand wat grondgebied tussen haarself en Rooi China gehad het, se hele oostelike grens oop so wees vir kommunistiese toegang en aanval. En indien Indo-China sou val, sou nie net Thailand nie, maar Burma en Maleisië ook bedreig word, met addisionele risiko vir Oos-Pakistan (nou Bangladesj) en Suid-Asië asook die hele Indonesië.

Bron: History for All, Grade 12, Macmillan, bls.54-55

BRON 1C

Robert McNamara, die VSA Sekretaris van Verdediging, verduidelik waarom hy die stuur van troepe na Viëtnam ondersteun:

Eerstens is dit 'n eenvoudige feit dat Suid-Viëtnam, 'n lid van die vrye wêreld-familie, daarna strewe om haar onafhanklikheid teen kommunistiese aanvalle te bewaar. Tweedens het Suidoos-Asië groot betekenis in die toekomstige verdediging van die VSA. Vir Hanoi is die onmiddellike doelstelling beperk: verowering van die Suide en nasionale unifikasie. Vir Peking (Beijing), sou 'n oorwinning van Hanoi die eerste stap wees vir China se uiteindelijke oorheersing van die twee Viëtnams en Suidoos-Asië en na die eksploitasie van nuwe strategieë in ander dele van die wêreld.

Bron: In Search of History, Grade 12, bl. 36

BRON 1D

"Viëtnamisering" was die Amerikaanse beleid wat die spandering van groot bedrae geld op bewapening en opleiding van die Suid-Viëtnamese ingesluit het, en die geleidelike onttrekking van Amerikaanse weermagtroepe om die Suid-Viëtnamese toe te laat om hul eie geveg te veg.

'Indien hierdie seun van jou werklik is, hoekom moet ons hom elke keer opwen?'

Twyfel oor Nixon se beleid van Viëtnamisering - die Guardian,
3 Mei 1972

Bron: Twentieth Century World Affairs, Jack Watson, bl.273

ENGELS
Vietnamisation

AFRIKAANS
Viëtnamisering

**VRAAG 2: WATTER SOSIO-POLITIEKE EN EKONOMIESE STRUKTURE
HET KENIA NA ONAFHANKLIKHEID GEVORM?****BRON 2A****Kenia het 'n kapitalistiese benadering vir haar ekonomie verkies**

Kenia is 'n goeie voorbeeld van 'n Afrika-land wat 'n kapitalistiese roete vir ontwikkeling gevolg het. In sy boek, *Africa since Independence: A Comparative History*, maak Paul Nugent daarop aanspraak dat Kenia se begin van kapitalisme teruggevoer kan word na die vernietiging van die Mau Mau-rebelle en die grond hervestiging wat gevolg het na onafhanklikheid. Baie belangrik, die groot handelsplase wat aan blanke setlaars behoort het, is nie na onafhanklikheid op verdeel nie en baie van die land se swart elite het groot aandele bekom in die ekonomiese groei.

President Kenyatta se eerste regering na onafhanklikheid, het verseker dat Keniane wat goeie bande met die regering gehad het, gedeel het in die land se besighede, industrieë en landbousektore. Terwyl Kenia 'n kapitalistiese land was in sy aanmoediging van buitelandse belegging en privaatbesit, is daar een aspek van Keniaanse lewe wat ooreenstem en dit was harambee – 'n Swahili-woord wat beteken 'laat om saam trek' of selfhelp. Dit het aangetoon dat die Keniaanse regering nie in 'n posisie was om alleen sy sosiale verpligtinge na te kom nie. Die plaaslike bevolking is aangemoedig om harambee toe te pas. Dit het plaaslike gemeenskappe aangemoedig om hulle eie skole, klinieke en ander fasiliteite met regeringshulp te voorsien.

Bron: Shuters History, Grade 12, bl.72

BRON 2B

'n Brief aan die redakteur van Kenia se koerant, Daily Nation, gedateer 21 Mei 2003, wat harambees ondersteun.

In die belang van ons land, moet harambee voortgaan

Die standpunt wat Narc (National Rainbow Coalition)-wetgewers geneem het oor harambees (vrywillige befondsing) moet herdink word. Gedurende die Mombasa Forum oor Ekonomiese Herstel en Werkskepping en die Nayuki afsondering, het die meeste LVs (Lede van die Volksraad) geargumenteer dat harambees afgeskaf moes word.

Dit is waar dat elemente binne die Kanu-regering die edele gees van harambee besmet. In plaas daarvan om saam te werk tot voordeel van die agtergeblewenes in die gemeenskap, het hulle hulself onwettig verryk en slegs sommige van die buit bygedra tot die harambees. Dit is ook algemeen vir gewone skelm senior staatsamptenare om talle karate voor te berei en in hul kantore te hou waar hulle donasies vra by wie ook hulp soek. Hoofmanne en assistent hoofmanne dreig mense se kuikens en ander waardevolle goed in die naam van harambee. Slegter nog, die groot bedrae wat ingevorder word kon nie oor rekenskap gegee word nie. Harambee is egter die hart van hierdie volk. In sy toespraak tydens sy inswering as eerste minister op 1 Junie 1963, het Mzee Kenyatta gesê: 'Baie van ons mense ly aan siekte. Baie is arm verby uithou. Soos ons deelneem in die swier en omstandighede en soos ons vrolik is hierdie tyd, onthou dit. Ons ontspan voor die harde werk wat kom. Ons moet hard werk om ons vyande te beveg – onkunde, siektes en armoede. Ek gee julle dus die oproep harambee!...'

In die vroeë 1960's, het harambees mense bygestaan om hul lewens te verbeter. Geld is ingevorder deur selfhelp. Selfs na die lugbrug-inisiatiewe van Tom Mboya en Julius Kano, kon sommige studente nie hul opleiding begin nie, want hulle kon nie geld insamel nie. Harambees het hulle uitgehelp...In die 1970's is die instituut vir gevorderde wetenskap en tegnologie gebou deur harambees...Baie harambee-skole is deur kleinboere gebou. Teen 1965 was 'n derde van sekondêre skole harambee...

Opicho J Mabonga
Kenyan Education Staff Institute
Nairobi

Bron: Making History, Grade 12, bl. 59

BRON 2C

Hierdie skets deur William Kentridge, 'n beroemde Suid-Afrikaanse kunstenaar, toon 'n lid van die 'Wabenzi'. In Oos-Afrika het mense sinies verwys na ryk politikusse, besigheidsmense en amptenare as 'Wabenzi' as hulle in duur Mercedes Benz motors gery het.

Bron: In Search Of History, Grade 12, bl.85

VRAAG 3: WATTER VORME VAN BURGERLIKE PROTES HET IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA (VSA) PLAASGEVIND GEDURENDE DIE 1960's?

BRON 3A

Een van die grootste gebeure van die Burgerregtebeweging was die opmars na Washington in 1963 toe meer as 250 000 mense aan 'n vreedsame betoging teen segregasie deelgeneem het. Hierdie uittreksel is uit die nou beroemde 'I have a Dream'-toespraak wat voor die skare by die Lincoln gedenkteken gelewer is:

...ons kan nooit tevrede wees as ons liggame, swaar van moegheid van reis, nie toegang kan kry in die motelle van ons hoofweë en die hotelle van ons stede nie. Ons kan nie tevrede wees as die basiese beweging van 'n Neger van 'n klein ghetto na 'n groter een is nie. Ons kan nooit tevrede wees as 'n Neger in Mississippi nie kan stem nie en 'n Neger in New York glo hy het niks om voor te stem nie. Nee, nee, ons is nie tevrede nie...

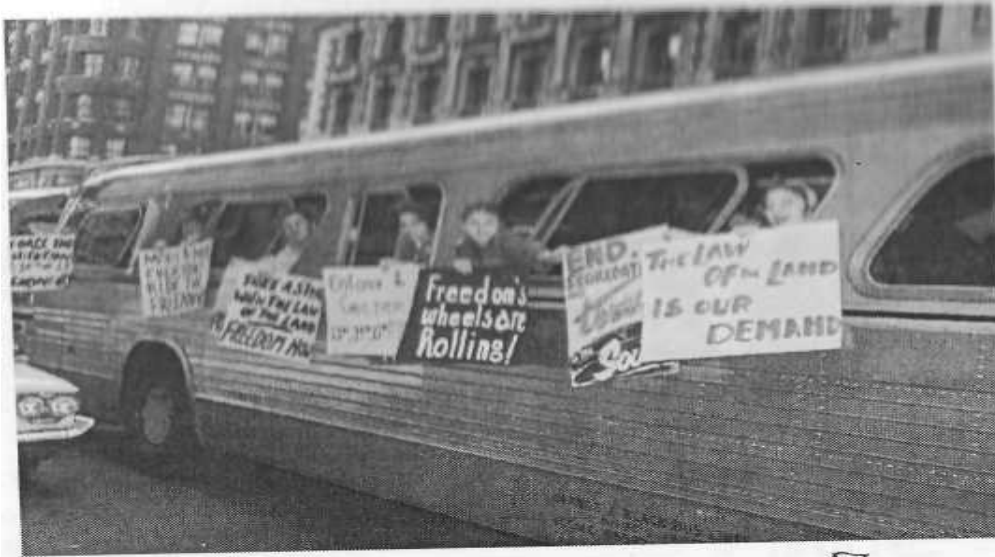
...1963 is nie 'n einde nie, maar 'n begin...Daar sal geen rus of rustigheid in Amerika wees voordat die Neger nie burgerregte ontvang het nie. Die warrelwinde van opstand sal steeds die fundamente van ons land ruk totdat die helder dag van geregtigheid aanbreek. Maar...terwyl ons ons regmatige plek opeis, moet ons nie verkeerd optree nie. Ons moet nie ons dors na vryheid les deur uit die beker van verbitterheid en haat te drink nie...Die wonderlike nuwe militantheid wat die Negergemeenskap oorspoel het, moet nie meebring dat ons alle wit mense wantrou nie, want baie van ons wit broers besef, soos duidelik is uit die feit dat hulle vandag hier is, dat hulle lot met ons s'n verbind is en hul vryheid onlosmaaklik met ons s'n verbind is. Ons kan nie alleen voortgaan nie.

Ek het 'n droom dat hierdie volk eendag sal opstaan en die ware betekenis van sy oortuigingsbelydenis...'dat alle mense geskep is om gelykwaardig te wees' sal uitleef. Ek het 'n droom dat eendag, op die heuwels van Georgia, die seuns van voormalige slawe en die seuns van voormalige slawe-eienaars saam om 'n tafel van broederskap sal sit. Ek het 'n droom dat my vier klein kindertjies eendag binne 'n volk sal lewe waar hulle nie geoordeel sal word op die kleur van hulle velle nie, maar op die waarde van hulle karakter...[So dat eendag] wanneer God se kinders, swartmense en witmense, Jode en nie-Jode, Protestante en Katolieke sal kan hande vat en die ou Negro-spiritual saamsing: "Free at last! Free at last! Thank God Almighty we are free at last"

Bron: New Africa History, Graad 12, bl. 81

BRON 3B

Hierdie foto toon jong Vryheidsryers wat per bus vertrek van New York om na Washington DC te gaan. Kyk na die slagspreuke en eise op die plakkate.

Bron: History for All, Grade 12, bl.137

BRON 3C

“VRYHEID SOMER”: Studente was belangrik vir die organisering van Burgerregtebeweging in die Suidelike-state. Vrywilligers het kursusse georganiseer vir stemprosedures.

Kieserregistrasie is in 1964 georganiseer deur CORE, NAACP en SNNC. Die doel was om Swart Amerikaners in Mississippi te registreer, wat op daardie tyd die swakste rekord in die land gehad het, met minder as 7% registrasie. Geletterdheidstoetse en ander soortgelyke roetine hindernisse is gebruik om swartes te weerhou om te stem. Dertig “Vryheidsskole” is in dorpe in Mississippi opgerig. Die respons was geweldig. Skole, huise van vrywilligers en swart kerke het onder aanval gekom. Donsy vrywilligers is geslaan deur skare blankes of polisie offisiere. Die moorde op die burgerregte aktiviste Goodman, Chaney and Schwerner, het glo plaasgevind op aanbeveling van die Ku Klux Klan, en het ontevredenheid regoor Amerika versprei. Meer as 70 000 kollege studente het uiteindelik aangesluit by die ywer van kieserregistrasie.

Bron: Viva History, Grade 12, bl.126

VRAAG 4: WATTER IMPAK HET DIE IDEES VAN SWARTBEWUSSYN OP SWART STUDENTE IN SUID-AFRIKA GEDURENDE DIE 1970's GEHAD?

BRON 4A

DIE SOWETO-OPSTAND:

Die onluste is ontken deur 'n opvoedkundige aangeleentheid – die instelling van Afrikaans as medium van onderrig.

Uittreksel:

16 Junie 1976 – Die Studente Opstand

“Hoewel die hoofrede van die betogings op 16 Junie die regering se besluit was in verband met die gebruik van Afrikaans, was die leerlinge wat deelgeneem het aan die 1976-opstande beïnvloed deur ander idees en gebeure.”

Visuele bron:

Studente betoog, Soweto, 16 Junie 1976

Bron: Geskiedenis vir 'n Nuwe Geslag, bl. 117

BRON 4B

Suid-Afrika se Jessica Sherman het 'n proteslied deur die Amerikaanse liedjieskrywer Pete Seeger, aangepas om die situasie in Soweto te beskryf.

Wat het jy vandag in die skool geleer?

Wat het jy vandag in die skool geleer,
Liewe klein kind van my?
Ons het geleer dat die Weste altyd die beste is,
En wit is altyd reg,
En dat ryk en arm altyd so sal wees,
En dit is wat ons almal vry maak.

En wat het jy vandag in die skool geleer,
Liewe klein kind van my?
Dat opvoeding geleenthede bring,
In hierdie gevorderde era,
Maar ons eindig op om in fabrieke te werk,
Vir 'n armsalige weeklikse salaris.

Wat het jy vandag in die skool geleer,
Liewe klein kind van my?
Ons het geleer dat traangas ons oë brand,
Ons het geleer hoe polisie-honde byt.
Ons het geleer dat knuppels ons bene breek,
En ons het geleer hoe om te baklei.

Wat het jy vandag in die skool geleer,
Liewe klein kind van my?
Dat agitators ons opstook,
En ons almal mislei,
MAAR ons kan dink en ons kan sien,
En ons wil vandag veranderinge hê.

Bron: Geskiedenis vir 'n Nuwe Geslag, bl. 154

BRON 4C

Steve Biko lewer kommentaar oor die rol van Swartbewustheid tydens die Soweto-opstande:

Waar is die bewys van ondersteuning onder die jong mense vir (BPC) Swartbewussyn Konvensie? In een woord Soweto! Die moed, toegewydheid, sin van doelgeregtigheid en die duidelike ontleding van die situasie – alles hierdie dinge is definitief 'n uitvloeisel van die idees van swartbewussyn onder jong mense in Soweto en elders. Inderdaad, dit is nie kwantitatief ontleedbaar nie. Dit is so dat die mag van 'n beweging lê in die feit dat dit inderdaad die gewoontes van mense kan verander. Hierdie verandering is nie die gevolg van dwang nie, maar toegewydheid van morele oortuiging. Dit is wat deur die jong mense gegaan het. Hulle besef dat hulle nie deel met alle daagse brood-en-botter sake nie.

Bron: In Search Of History, Grade 12, bl. 147

ERKENNINGS

Uittreksels en visuele bronne, wat in hierdie addendum gebruik is, is uit die volgende publikasies geneem:

- Bottaro, J et al. 2007. *In Search of History* (Oxford University Press)
Claire, H et al 2007. *Making History* (Heinemann)
Dlamini, N et al. 2007. *Shuter's History Grade 12* (Shuter & Shooter Publishers)
Dugmore, C et al 2007 *Viva History* (Vivlia Publishers)
Friedman, M et al. 2007. *Looking into the Past* (Maskew Miller Longman)
Graves, F et al 2007 *Moments in History* (Juta Gariep)
Spencer, J et al. 2007. *New Africa History* (New Africa Books)
Biko Steve. *SASO Newsletter, We Blacks 'I write what I like'*, September 1970.
Basil Davidson 1994 *Modern Africa*, Pearson.
Watson, Jack, *Twentieth Century World Affairs*